

Zavezniki se bližajo nemški trdnjavski črti pred Rimom

Zavezniške armade prebile nemško trdnjavsko črto na italijanski fronti. Inicijativa v vojnih operacijah v zavezniških rokah. Zavezniki ujeli čez tri tisoč Nemcev od začetka ofenzive.—Ruske kolone odbile nemške napade na svoje pozicije na fronti ob reki Dnjester in zadale težke udarce sovražniku.—Angleški letalci metali bombe na Ludwigshafen, središče nemške municijske industrije.—Kitajske čete izvajale nove uspehe v operacijah proti japonski sili

Neapel, Italija, 17. maja.—Zavezniške armade so se približale Hitlerjevi liniji, zadnji trdnjavski črti pred Rimom, po zdravstveni Gustavove linije in okupaciji Pignataro, strateškega mesta. Nemške kolone so bile pogane z vseh utrjenih pozicij na južni strani reke Liri. Uradni komunikacije pravi, da se bitke v hribih na severni strani Cassina nadaljujejo. Britske in indijske čete osme armade so raztegnile mostišča in konsolidirale svoje pozicije. Zavezniška ofenziva je v polnem razmahu.

Neapel, Italija, 17. maja.—Zavezniške armade so zdrobile nemško trdnjavsko črto na 20 milj dolgi fronti, se glasi poročilo. Izgleda, da bodo obkrožile obrambno linijo pri Cassinu in dolini ob reki Liri, kjer se odpira pot v Rim.

Ameriške in francoske čete so okupirale dvanajst vasi in naselbin ter strateške hribe med Cassinom in Jadranskim morjem. Poročila s fronte omenjajo možnost umika nemške sile na drugo bojno črto. To pravi, da je inicijativa v operacijah v zavezniških rokah in da so zavezniki od začetka ofenzive ujeli čez tisoč sovražnikov.

Uradni komunikacije trdi, da enote francoske armade, kateri poveljuje general Alphonse Juin, prodirajo naprej od San Giorgio, severno od Cassina, v severni in zapadni smeri. Okupirale so Cresto, Santo Lucio, Casalo, Annunziato, Leforcho in Castel Nuovo. Ujele so poveljnika regimenta nemških grenadirjev in vse člane njegovega štaba.

Ameriške čete so zavzele Spigno, nemško vojaško trdnjavo, štiri milje od Gaetsekega zaliva. Zavezniki so zavzele v bitki z Nemci za posest Castellonate med Spignom in obrežjem. Prodirajo ameriških čet podpirajo ameriške in britske križarke z bombardiranjem nemških pozicij pri Formiji, pristaniščnem mestu.

V bitki za kontrolo ceste Cassina, ki vodi v Cassino, so udeleženi oddelki osme britske armade. Oklopne kolone te armade so presekale to cesto med Cassinom in nemško trdnjavsko črto. Poveljstvo poroča, da so zavezniki izgube v vojnih operacijah proti sovražniku neznatne v primeri z nemškimi izgubami.

Ameriške čete so zasedle Capod'Aquino. Od začetka ofenzive so zavezniki okupirali 23 naselbin na ozemlju 81 kvadratnih milj.

London, 17. maja.—Ruske oklopne kolone so odbile nemške napade na svoje pozicije na fronti ob reki Dnjester, severozapadno od Tiraspolja, se glasi sovjetski komunikacije. Čez štiri tisoč sovražnikov je padlo v bitki z Rusi.

Sovjetski letalci so izvršili nove napade na Polotsk, nemško vojaško trdnjavo v Beli Rusiji. Jamski, rumunsko-železniško križišče, 92 milj zapadno od Tiraspolja, je bil tudi bombardiran.

iz zraka. Polotsk je center petih železnic in leži 62 milj severozapadno od Vitebska, nemške trdnjave, in 25 milj severozapadno od predvojne poljske meje.

London, 17. maja.—Britski letalci so metali razstrelilne in zažigalne bombe na Ludwigshafen, središče nemške municijske industrije in železniško križišče. Bombe so razdejale več tovarnih in zanetile ogromne požare.

Drugi roji britskih letalov so bombardirali mesta v severozapadni Nemčiji in nacijska oporišča v Franciji, Holandiji in Belgiji. V spopadih v zraku so Angleži sestrelili 25 nemških bojnih letal.

Poročilo iz Stockholma, Švedska, pravi, da je Hitler imenoval feldmaršala Karla von Rundstedta za vrhovnega poveljnika nemške oborožene sile v zapadni Evropi. Prej je bilo naznanjeno, da je poveljnik te sile feldmaršal Erwin Rommel.

Kandy, Ceylon, 17. maja.—Britske in indijske čete se pripravljajo za naskoke na zadnje japonske pozicije pri Kohimi, Indija, se glasi vest iz glavnega stana admirala Louisa Mountbattena, vrhovnega poveljnika zavezniške sile v južnovzhodni Aziji.

Ameriške in kitajske čete prodirajo naprej v severni Burmi. Zavezele so več strateških točk v dolini ob reki Mogaung. Pozicije japonske sile v severni Burmi so v nevarnosti.

Čungking, Kitajska, 17. maja.—Kitajske čete so izvajale nove uspehe v operacijah proti japonski sili v provinci Honan, pravi uradni komunikacije. Okupirale so nadaljnje mesto ob progi železnice, ki spaja Peiping s Hankovom.

Vrhovno poveljstvo poroča, da kitajske čete prodirajo naprej na sto milj dolgi fronti ob reki Salween, provinca Yunnan. Čete imajo močno podporo v ameriški letalski sili, ki bombardira japonske postojanke na tej fronti.

Nacijska strahovlada v Čehoslovakiji

London, 17. maja.—Dr. Edward Beneš, predsednik Čehoslovakije, je dobil poročilo od voditeljev podtalnega gibanja v Pragi o nacijskem terorju. To pravi, da Nemci ustrelje 15 do 25 ljudi dnevno. Voditelji izražajo bojazen o bodočnosti mladine, katere najboljše elemente odvažajo v Nemčijo. Živilska situacija je kritična in življenjski standard stalno pada.

Kanadska ladja potopljena na Atlantiku

Otawa, Kanada, 17. maja.—Mornarični minister Angus MacDonald je naznanil, da je bila fregata Valleyfield potopljena v potopljena v severnem delu Atlantika. Od posadke se po- greš 126 mož. Samo 38 članov posadke se je rešilo. Kdaj je bila fregata potopljena, naznani- lo ne omenja.

Tito naznanil poraz Nemcev v Bosni

Albanski rodoljubi se pridružili partizanom

London, 17. maja.—Glavni stan maršala Tita, poveljnika jugoslovanske osvobodilne armade, poroča, da so enote te armade porazile in razpršile več tisoč sovražnikov pri Priporju, vzhodna Bosna. Ljute bitke se nadaljujejo v vseh krajih jugoslovanske fronte. Partizani razbijajo nemške komunikacijske zveze.

"Pri Majevicu, Bosna, je sovražnik napel vse sile, da zdrobi partizane," pravi komunikacije. "Nemški naskoki na pozicije partizanov v zapadni Bosni so bili odbiti."

Druga vest pravi, da so enote zavezniške bojne mornarice potopile in poškodovale tri nemške transporte na Jadranskem morju, v bližini dalmatinskega obrežja.

Titov glavni stan poroča, da se je okrog 30.000 albanskih rodoljubov pridružil partizanom in da so zasedli tri strateške kraje 20 milj južno od Tirane, glavnega mesta Albanije. Prej je bilo naznanjeno, da so rodoljubi okupirali Elbasan in Korico. Slednje mesto leži petnajst milj od grške meje ob progi železnice Tirana-Solun.

Zdaj je bilo razkrito, zakaj so britski in ameriški cenzorji zadržali objavo razgovora med maršalom Titom in poročevalci angleške časniške agenture Reuters in ameriške Associated Press. Edward Kennedy, direktor štaba reporterjev Associated Press v Sredozemlju je dejal, da je bil razgovor zadržan, ker je vseboval odstavke, v katerem je Tito omenil generala Mihajloviča, poveljnika četnikov in vojnega ministra v jugoslovanski ubeljni vladi. Kennedy je dejal, da se popolnoma strinja z mnenjem Tita o Mihajloviču. Dalje je rekel, da je bila objava razgovora zadržana iz političnih razlogov, ne iz vojaških.

Občutno pomanjkanje živil v Nemčiji

Odmerki mesa znižani za polovico

Lisbona, Portugalska, 17. maja.—Nemčija je zadržala v resne potožke v pogledu produkcije in distribucije živil, ko je stopila v peto leto vojne, po izjavi ameriških državljani, ki so dospeli sem iz nemškega internacijskega taborišča pri Baden-Badenu. V Lizboni bodo izmenjani za nemške jetnike, katere pripelje iz Amerike švedski parnik Gripsholm.

Navidežno Nemci ne izgledajo tako izstradani kot so l. 1918 pred končanjem prve svetovne vojne, toda življenjski standard odvažajo na nizko točko. Odmerki mesa so bili znižani za polovico. Nemčija ne bo morda porazena kot rezultat blokade in pomanjkanja, toda vprašanje, kje naj išče živila, vznemirja nacije. Poleg mesa je pomanjkanje tudi maslo, sadja in zelenjave.

Kosilo, ki ga dobe gostje v restavracijah, sestoji iz juhe, zelja, krompirja in kosčka mesa, ki pa se dobi le dvakrat v tednu. Prednost v prehrani imajo vojaki, delavci, ki opravljajo težka dela, in otroci. Pivo je na

NOV DOGOVOR MED AMERIKO, ANGLIJO IN RUSIJO

Ustanovitev administracij v osvobojenih državah

PRIPRAVE ZA INVAZIJO EVROPE

Washington, D. C., 17. maja.—Državni departament je naznanil sklenitev dogovora z Veliko Britanijo, sovjetsko Rusijo ter ubežnimi vladami Belgije, Holandije in Norveške, nanašajoč se na ustanovitev civilnih administracij v teh državah, ko bodo osvobojene.

"Dogovori priznavajo dejansko oblast poveljnikov zavezniške sile v prvih vojaških fazah osvobodilne kampanje," se glasi naznanilo. "Ti bodo morali prevzeti odgovornost in avtoriteto v civilnih zadevah v skladu z razvojem vojaške situacije."

Dogovori so v bistvu identični, toda oni z Norveško je izzval posebno zanimanje. Možnost je, da bodo zavezniki invadirali to državo.

Naznanilo državnega departamenta je povezano s pripravami za invazijo zapadne Evrope. General Dwight D. Eisenhower, vrhovni poveljnik zavezniške invazijske sile, je že dobil vso oblast v zadevi pogajanj z generalom Charlesom de Gaullem, predsednikom francoskega narodnega odbora, in drugimi francoskimi elementi glede ustanovitve civilne administracije v Franciji po osvoboditvi. Ta bo vzorec administracij, ki bodo ustanovljene v Holandiji, Belgiji in na Norveškem.

"Dogovori so v bistvu začasnega značaja," pravi državni departament. "Njihov namen je olajšanje funkcij poveljnikov zavezniške sile in pospešitev izgonu Nemcev iz zavezniških pokrajin ter končne zmage."

Sovjeti so že sklenili dogovor s čehoslovasko ubeljno vlado, nanašajoč se na ustanovitev civilne administracije v Čehoslovakiji. Ta daje čehoslovaski vladi civilno oblast v pokrajinah, katere osvobodijo ruske armade.

Med Rusijo in Norveško je le ozek pas finskega ozemlja na severu. Možnost je, da bodo sovjetske čete začele prodirati s severa proti Norveški.

Pogajanja med unijo in kompanijo

Chicago, 17. maja.—Pogajanja glede sklenitve pogodbe med unijo United Retail, Wholesale & Department Store Employees in Montgomery Ward & Co. se bodo pričela jutri. Leonard Levy, podpredsednik mednarodne unije, je izjavil, da bo vztrajal pri zahtevi, da se mora Sewell Avery, načelnik odbora direktorjev kompanije, udeležiti pogajanj.

razpolago vojakom, ne pa civilistom.

Odrasla oseba dobi 80 gramov belega kruha dnevno. Izjema velja za vojake, ki ga imajo dovolj. Ob začetku vojne je odrasla oseba dobivala 500 gramov mesa na teden, sedaj pa je odmerek 250 gramov. Kmetje ne morejo dobiti dovolj krme za govejo živino.

Vino, jajca in sir se deli v odmerkih. Odmerek vina je liter na mesec, jajc štiri ali šest in sira 250 gramov. Kave in čaja sploh ni na trgih, dobe pa se nadomestila.

Funt mesa stane eno marko in 20 pfenigov (48 ameriških centov). Uradna izmenjava je dve marki 50 fenigov za ameriški dolar. Navadno kosilo v restavraciji stane tri marke.

Domače vesti

Oblaki

Chicago.—Gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete sta obiskala Joseph L. Dolhar iz Chisholma, Minn., in Peter Elish iz Strabana, Pa.

Glas vojnega ujetnika

Milwaukee, Wis.—Iz ameriškega vojnega ujetništva se je oglašil stricu Franku S. Ermenču v West Allisu in Antonu Volovleku v Port Washingtonu. Jože Ermenč, po domače Krznarjev Joško, iz Meliš v Gornji Savinjski dolini. Ujet je bil kot vojak v nemški armadi v severni Afriki. Jože piše, da je bilo z njim vred ujetih več drugih Slovencev, katere je Hitler proti njihovi volji vtaknil v nemške uniforme.

Poročnik Volk padel

Youngstown, O.—Peter Volk je dobil poročilo od vojnega departamenta, da je njegov sin Joseph, poročnik v ameriški armadi, padel v bojih z Japonci na otoku Bougainville 26. marca. Na Pacifiku se je nahajal od maja l. 1942. K vojakom je bil poklican v januarju 1941, poročnik pa je postal 30. januarja 1943 na otokih Fijih, kjer je dovršil ofisersko šolo. Zapušča očeta in sedem sester.

Slovenski vojak pogrešan

No. Chicago, Ill.—Math Slana in njegova žena sta dobila obvestilo od vojnega departamenta, da je njun sin Frank pogrešan. Stanjan je bil blizu Nove Gvineje in se udeležil bitki pri otoku Rambuto na južnem Pacifiku. Frank je bil eden prvih fantov v North Chicago, ki so se prostovoljno vpisali v vojaško službo 28. novembra 1940. Star je bil 26 let. Njegov brat Edward se nahaja pri obrežni straži ob Mehiskem zalivu v Alabami.

Konvencija unije podprla Roosevelta

Murray se izrekel za ponovno izvolitev

Chicago, 17. maja.—Konvencija unije Amalgamated Clothing Workers, ki se vrši v hotelu Shermanu, je podprla predsednika Roosevelta s sprejetjem resolucije iz apelom, naj ponovno kandidira za predsednika. Predsednik unije je Sidney Hillman, ki je tudi načelnik odbora za politično akcijo Kongresa industrijskih organizacij.

Hillman je na seji članov svojega odbora dejal, da resolucija izraža sentiment 6.000.000 članov unije CIO. Predsednik Roosevelt je naslovil pismo konvenciji, v katerem jo je pozdravil in ji želel uspeh. Njegova žena bo jutri nastopila pred delegati kot govornica.

Včeraj je govoril na konvenciji Philip Murray, predsednik CIO. On se je izrekel za ponovno izvolitev Roosevelta za predsednika Združenih držav. Dejal je, da je Roosevelt edini mož, ki je demonstriral svoje sposobnosti v vodstvu in nadziranju operacij ameriških sil na vseh frontah.

"Na konvenciji jeklarske unije zadnji teden sem predlagal, naj ameriški delavci podpirajo kampanjo za ponovno izvolitev Roosevelta," je rekel Murray. "Predlog je bil sprejet z navdušenjem. Značilno je, ker dobe apeli za ponovno izvolitev Roosevelta ugoden odziv pri ameriških delavcih."

Po Murrayjevem govoru je bila sprejeta resolucija, da se podpira politika Rooseveltove administracije. Objava, da član unije ne bodo stavkali, dokler traja vojna, je bila potrjena. Predlog, da unija nadaljuje kampanjo za revizijo mezdne formule "malega jekla", je bil sprejet.

Stavkovni val zajel Detroit

Veliko število tovarnih prizadetih

Detroit, Mich., 17. maja.—Dolg spor, ki je nastal kot posledica zahteve delovodij za priznanje svoje organizacije—Foremen's Association of America—je povzročil zatvoritev tovarnih Briggs Manufacturing Co., v katerih je uposlenih čez 10.000 delavcev. Biro mornaričnega departamenta za letala je naznanil, da ne more prevzeti pritiskov za bojna letala, ki niso pregledana.

Stavka delovodij se je razširila tudi na tovarne Hudson Motor Car Co. in Chrysler Corp. Najmanj 25 tovarnih v Detroitu in okolici je prizadetih zaradi stavke delovodij. Čez 66.000 delavcev mora počivati. Trdi se, da so stavke največje po obsegu, odkar je Amerika v vojni. Pričakuje se, da bodo državne in federalne avtoritete posegle v konflikt. Robert H. Keys, predsednik organizacije delovodij, in deset članov ekskluzivnega odbora bo odpotovalo v Washington, kjer bodo nastopili pri zaslišanju pred vojnim delavskim odborom.

Nemci zasegli francoske železnice

Potniški promet bo ustavljen

London, 17. maja.—Maršal Erwin Rommel, vrhovni poveljnik nemške oborožene sile v zapadni Evropi je prevzel kontrolno nad železniško transportacijo v Franciji, se glasi poročilo, ki ga je dobil list Daily Mail iz zanesljivih virov. To je nedvomno obupen poskus v napori, povezanih s pošiljanjem vojaških čet in zalog v cone Atlantike trdnjavske stene. Francosko železniško omrežje je tarča neprestanega zavezniškega bombardiranja iz zraka.

Radio Vichy poroča, da bo potniški promet na vseh francoskih železnicah ustavljen prihodnji ponedeljek. Proge bodo odprte le vojaškemu prometu.

"Neprestani zavezniški bombni napadi so paralizirali železniški promet v Franciji," pravi londonski list. "Vsa prizadevanja so zdaj osredotočena na prevozu vojaških čet in materiala. Vse drugo mora biti žrtvovano temu namenu."

V Francijo je v zadnjih tednih prišlo več tisoč nemških železničarjev, toda ti ne morejo vzdržati prometa kot rezultat razdejavanja, ki so ga povzročile bombe britskih in ameriških letalcev. Vest, da so Nemci prevzeli francoske železnice, ni presenetila britskih krogov, ker so to pričakovali.

Poročilo iz Stockholma pravi, da je Rommel povedal poveljnikom nemške sile, da morajo biti pripravljeni na vse, kar pride. Opozoril jih je, da bodo zavezniški uporabljeni najmočnejše in najučinkovitejše orožje proti nemški sili po invaziji evropskega kontinenta.

"Pred nami so največje bitke," je dejal Rommel po poročilu iz Stockholma. "Od nas se bo zahtevalo vse, kar imamo, v bitkah, ki bodo odločile ne samo usodo Nemčije, temveč vse Evrope."

Kdaj bo dan ukaz za zavezniško invazijo zapadne Evrope in kje bodo izvršeni prvi sunki, je še predmet ugibanja.

Zidovska organizacija apelira na Stalina

New York, 17. maja.—Organizacija za rešitev evropskih židov je apelirala na Stalina in sovjetsko vladu, naj se zavzame za žide na Ogrskem, ki so žrtve nacijske persekucije.

DRISTIČNE METODE NEMŠKIH VOJAŠKIH OBLASTI

Mobilizacija Francozov za dela v Nemčiji

FRANCOSKE FIRME PRIZADETE

Chiasso, Švica, 17. maja.—Drastične metode nemških vojaških avtoritet, nanašajoče se na mobilizacijo francoskih delavcev za dela v nemških vojnih industrijah, so težak udarec francoskemu gospodarstvu po poročilih, ki prihajajo sem iz Vichyja.

Nov dekret določa, da morajo vsi delodajalci nastopiti pred mešano nemško-francosko komisijo in ji izročiti seznam imen vseh delavcev, kakor tudi informacije o starosti delavcev, družinskem položaju in sposobnostih. Za one, ki bi se upirali, so določene težke kazni. Med temi so zaprtja podjetij, zaporne kazni in v nekaterih slučajih smrt.

Iz seznama imen delavcev komisija izbere one pod 35 letom starosti. Posledice nacijskih metod se že kažejo v Franciji. Čez 15.000 firm in podjetij je moralo zapreti vrata. Najbolj so prizadete male firme.

Nemci mobilizirajo tudi delovne bataljone za gradnjo utrd v obrežnih conah Sredozemnega morja. Več tisoč francoskih delavcev je uposlenih pri gradnji utrd.

Posledica je pomanjkanje delavcev zlasti v južni Franciji. Naciji so začeli uvajati drastične metode, ko so se napor, da ne francoski delavci prostovoljno prijavijo za dela v Nemčiji, izjalovili. Nemci so v kampanji za prostovoljce obljubovali francoskim delavcem različne ugodnosti in visoke plače, toda odziv ni bil zadovoljiv. Le neznatno število se je prijavilo za dela v nemških industrijah. Francoski delavci so demonstrirali, da nočejo iti v nemška mesta in industrijska središča, ki so tarča bomb zavezniških letalcev.

Škof pomilostil poljskega duhovnika

Rev. Orlemanski obljubil pokorščino

Springfield, Mass., 17. maja. Rev. Stanislaw Orlemanski, poljsko-ameriški duhovnik, je bil ponovno ustoličen kot župnik katoliške cerkve, ko je prosil svojega škofa za oproščanje in mu dal zagotovilo, da se bo pokoril ukazom in odredbam avtoritet svoje cerkve.

Škof Thomas M. O'Leary v Springfieldu je suspendiral Orlemanskega in mu prepovedal vršitev vseh obredov, ker je brez dovoljenja odpotoval v Moskvo v interesu zblizanja med poljsko ubeljno vlado in sovjetsko Rusijo. Če ne bi bil prošil škofa za pomilostitev, bi bil Orlemanski poslan v samostan, kjer bi delal pokoro. On je imel dve konferenci s Stalinom v Moskvi.

Orlemanski je obljubil, da ne bo v bodočnosti razpravljal o svojem govoru s Stalinom. On tudi ne bo šel v Washington, da bi tam konferiral s predsednikom Rooseveltom in državnim tajnikom Hullom o rezultatu svojega obiska Rusije.

Ameriški pisatelj George Ade umrl

Brook, Ind., 17. maja.—George Ade, sloviti pisatelj in humorist, je umrl po dolgi bolezni. Zadnjo soboto ga je zadela kap in od takrat je bil v nezvesti. Ob smrti je bil star 78 let.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združeno državo (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., \$7.50 za celotno leto, \$3.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscriptions rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

POMLADNO DEŽEVJE

Neelyville, Mo. — Lansko pomlad smo tukaj imeli obilo dežja, o čemer sem napisal kratek dopis za Prosveto. To je bilo v mesecu maju, ampak dopisa še nisem videl v teh kolonah. Ampak po dežju vselej sonce sije, tako se je tudi tukaj zjasnilo in dežja je bilo konec.

Tudi letos je prišlo deževje, kakor navadno vsako leto ob tem času. Vseled tega bi bil na mestu nekakšen protest in morda bi bil uslišan, kajti bombaža ne morem sejati, četudi bi me moral biti vsejan in tudi že zelen, pa še ni. Tudi koruza boljše uspeva, če je dovolj zgodaj posejana, kakor pač sploh vse farmske rastline. Morda pa bi bil moral gledati tega protestirati še prej, tako da bi nekaj izdalo, morda pa ne bi nič pomagalo, kaj se ve.

Za velikonoc nismo bili doma, ker smo se namenili, da obiščemo našega sina tam gori v Milwaukeeju. Tja smo se prifurili baš na veliki petek, na dan smrti Nazarenc. Povem vam, da sem se v tistem mestu skoraj zgubil, četudi mi je bilo nekoč, ko sem tam živel, vse dobro znano. Sedaj pa je vse drugače, ampak od takrat, od leta 1919, je potekla že dolga doba. V tem času so zgradili mnogo novih poslopij, zlasti pa na West Allisu, kjer je sedaj vse drugače.

V Milwaukeeju in na West Allisu sem našel še nekaj starih prijateljev in znancev, ki se vsi dobro počutijo in delajo na vso moč, mnogo pa jih je že vzela bela žena. Dolžnost me veže, da se zahvalim vsem rojakom, pri katerih sem bil, za postrežbo, kajti postregli so mi kakor kakešemu generalu. Posebna hvala pa mojemu sinu in njegovi ženi, dalje Johnu Rajsterju in njegovi ženi, kakor tudi bratu Toniju in ženi ter Johnu Tesovniku. Iskrena hvala vsem.

Jakob Lipovšek.

GLAS IZ MONTANE

Roundup, Mont. — Upam, da bo ta dopis zanimal več naših rojakov, ki so svoječasno živeli v Roundupu, sedaj se pa nahajajo v raznih drugih krajih prostrane Amerike. Tudi vem, da večinoma vsi čitajo Prosveto, ker je jako priljubljena v vsaki slovenski hiši. Prosveta je glasilo SNPJ, poleg tega pa prinaša razne zanimive novice in vesti, tako pa ima tudi lepo število dobrih dopisnikov.

Naše mesto Roundup leži ob progi železnice Chicago, Milwaukee & St. Paul. V okolici mesta je kakih sedem majnih vse delajo s polno paro. Vse hiti na delo, vse je zaposleno, tudi stari ljudje, ki niso delali že nekaj let, a so še pri moči. Oni delajo zunaj pri raznih delih, kot nočni čuvaji itd. Zadnjih par mesecev je mesto prenapolnjeno s ljudmi. Dobili smo federalni stanovanjski projekt, ki postavlja stanovanjske hiše za kakih 50 družin, pa tudi hiše na kolesih ali trailerje imamo; teh je okrog 50.

Da je naše mesto tako napolnjeno s ljudmi, je vzrok to, ker so v bližini mesta, to je, kakih sedem milj od mesta, odkrili oljna polja. Iz dveh vrelcev se olje dobivajo, še več kot deset

derikov pa je na delu in še druge postavljajo za oljno družbo, ki bo olje črpala iz zemlje. Delavci, ki so pri tem zaposleni, so večinoma prišli iz Oklahome.

Kar se tiče letošnje pomladi, se lahko reče, da je mrzla in suha, zima pa je bila jako mila in snega ni bilo dosti. Midva z možem živiva tukaj že od leta 1908 in sva sem prišla med prvimi naseljenci. Kakor se nam zdi, se je glede vremena v tej dolgi dobi zelo spremenilo. Nimamo več tako hudih sneženih blizardov pozimi, dočim ni poleti prehuje vročine. Da bi bilo le nekoliko več dežja, potem bi trava, detelja in druge rastline boljše uspevale. Kajti to je vse, kar potrebuje živinorejec (stockman).

Tukaj je zelo malo farmarjev. Sicer je nekaj irigacijske zemlje ob potoku Musselshell, ampak to ne zadostuje, da se bi namakala farmska polja, četudi je dovolj ravnine. Zemlja je dokaj peščena, snega in dežja pa premalo, da jo bi namakala in da bi rastline uspevale. Več izmed nas Slovencev je začelo takozvane dry-land farme. Prvo leto po preorani zemlji je dobro rodilo. Sejali smo večinoma pšenico in oves. Drugo leto je bila letina slabša, nato pa vsako leto slabše. Vseled tega je večina naših farmarjev morala farmanje opustiti in se prijeti kakšnega drugega dela.

V Prosveti št. 85 sem čitala dopis Franciške Golob iz naše nasebine. Odgovoriti želim samo to, da sem jaz tista prijateljica Katarine Penice. Mi dve sva hodili okrog in nabirali denar za naše bedne v stari domovini. Z Golobovo sva sosedni in bi lahko mene vprašala, ako ni še čem zadovoljna, nakar ji bi lahko o vsem tem pojasnila ustrezno. O tej stvari je bilo poročano v Prosveti, Glasu Naroda in Novi Dobi, menda pa tudi v lokalnem listu Roundup Record, namreč imena, kdo je dobil, vsote in zahvala pomagalcem v ta dober namen. Vzrok, da še nisva omenili imen darovalk, ki so dale ročna dela v ta namen, je to, da imamo še nekaj teh ročnih del za prodajo, kar pa vzame čas, darovalke pa niso pozabljene.

Naše delo še ni končano, kajti naši ubogi ljudje v nesrečni domovini so v veliki potrebi, naša dolžnost pa je, da jim po svojih močeh pomagamo. Vseled tega se zopet v kratkem vidimo, drage sosedo, Slovenke in Jugoslovanke, kajti na delo v ta namen bomo šle kmalu. Upamo, da vas najdemo doma, čim vas obiščemo. Pristopite in pomagajte, da zopet nabereimo nekaj denarja v pomoč našim v starem kraju. Pozdrav vsem Slovenkam in Slovencem, posebno pa onim, ki so nekoč živeli tukaj na Roundupu!

Mary M. Panlon.

ŠE VEDNO V JEČI

St. Louis, Mo. — Vem, da je mnogo rojakov, ki bi radi vedeli, kaj je z Joevorn Bowersom, ki je že 16 let za jetniškim zidovjem. Kakor vse izgleda bo tudi meni sreča izpodletela glede njegove osvoboditve. Svoboda bi dobil, ako bi bilo na razpolago nekaj tisočakov.

Joe je res bil na razgovoru v

Danvillu, Ill., ali dosegel ni ničesar. Zato je pred nami zadnji korak, katerega lahko storimo, ampak treba bo skupaj spraviti nekaj denarja. To bo stalo vse, kakor več kot dve sto dolarjev, kakor mi je povedal moj pravnik, do sedaj pa sem prejel od dobrih rojakov \$84, večjih stroškov pa sem dosedaj imel \$130. V imenu Joeva se iskreno zahvaljujem vsem prispevateljem, katerih pa sedaj ne bom navedel, ker bi vzelo preveč prostora zlasti zato, ker prilagam dve pismi v priobčitev, namreč Barkerjevo pismo governorjevemu tajniku in njegov odgovor. Barkerjevo pismo tajniku Chapmanu z dne 22. aprila 1944 se glasi:

Mr. John William Chapman, Secretary to the Governor, State House, Springfield, Illinois.

Dear Mr. Chapman:

In my letter to the Governor of January 31, I said that "I understand some other group in Illinois has been working on this problem too, but I am not familiar with what they are doing." I since learned that someone instituted a habeas corpus proceeding for him. On what theory is too much for me. I have a letter from Judge Casper Platt of Danville who says, "I have written several letters recommending that he be pardoned. The pardon board denied the petition. I would be glad to write a letter recommending pardon."

The correspondence I have had seems to lay stress on the fact that this man has made so many efforts to obtain his release and I rather get the impression that this works against him now.

You very kindly sent me the instructions for making application for a pardon and to comply therewith would require considerable work. If I undertook this I would have to make this Lodge here pay me for such service and I would not like to do this unless there was a chance of success. From my letters you know I think this man ought to be released, but if there is not any chance of getting him out his friends might as well forget it.

I would appreciate it if you would write me frankly about this matter and as far as I am concerned I will be guided by your suggestions.

Thanking you in anticipation of your courtesies, I am

Sincerely yours,

Harry C. Barker.

Naslednje pa je Chapmanov odgovor H. C. Barkerju z dne 28. aprila:

Mr. Harry C. Barker, 506 Olive Street, St. Louis (1), Missouri

Dear Mr. Barker:

Upon receipt of your letter of April 22, relative to the case of Joe Bowers, No. 8770—Menard, I requested the Division of Correction for information as to this case and they replied to the effect that the only way possible, under the law of the State of Illinois, for Bowers' case to be brought to the attention of the Pardon Board and Governor Green would be by a further application for executive clemency. They were, of course, unable to advise as to whether or not if such application was received that favorable recommendation would be made to the Governor and as to what action he might take on the Pardon Board's recommendation.

The fact that Bowers has made numerous applications to the Pardon Board for executive clemency has no bearing whatsoever upon their action in the matter. Under the law of the State, a prisoner may make such an application as long as he is eligible to do so with no detriment to his case.

Yours very truly,

(s) John Wm. Chapman, Secretary to the Governor.

Sedaj, dragi rojaki, sodite ali se naj gre s stvarjo naprej, ali se naj opusti, kajti stroški, da se zadeva predloži Pardon Boardu, bodo precejšnji, kar pa jaz sam ne zmorem. Zato, dragi rojaki, ako ste pri volji prisrskočiti v pomoč, mi blagovolite sporočiti,

kajti do 25. t. m. moram o zadevi obvestiti H. C. Barkerja. Vsi prispevki naj se pošljejo na naslov: Cyril Medved, 6007 Gravais Ave., St. Louis 16, Mo.

Ciril Medved, 107.

KONCERT MLADINSKEGA ZBORA SNPJ 21. MAJA

Cleveland, O. — Kakor je že bilo poročano, se je zadnji jesen na pobudo tukajšnjih društev in clevelandске federacije SNPJ ustanovil mladinski pevski zbor SNPJ. Otrcoi se pridno učijo v petju pod vodstvom mladega nadbudnega učitelja Vladimirja Malečkarja in že lepo pojejo. Svoj prvi koncert priredijo v nedeljo, dne 21. maja, v SND na St. Clair Ave. ob 4. popoldne, zvečer bo pa prosta zabava za starejše člane in ples za mladino. Igral bo znani Srnikov orkester.

Ker smo vedno poudarjali, da moramo dati mladini priliko, da nekega dne prevzame vodstvo naših podpornih in kulturnih organizacij, je torej potrebno, da posetimo tudi ta koncert in s tem damo naši mladini vzpodbudo za nadaljevanje in gojitev pesmi in dramatike, tako da naš jezik ne bo še tako kmalu izginil iz naše srede.

Apeliram na članstvo SNPJ in drugih organizacij ter na ostalo občinstvo, da se udeleži tega koncerta v velikem številu in se raduje par ur med mladino ter posluša lepo petje, ki blazi dušo in srce. Pridite in ne bo vam žal tega poseta.

Ludvik Medvedšek. 5.

RAZNE VAŽNE VESTI

Bridgeport, O. — Seja postojank SANS in JPO dne 7. maja je bila zelo živahna. Kakor sem že zadnjič omenil, namreč to, da bodo nekateri presenečeni vsled prebitka od veselice z dne 15. aprila, je to resnica. Čistega prebitka je bilo \$269.93, kar je pač lepa vsota. Poleg tega pa je br. Joseph Kocjančič, ker se ni mogel udeležiti prireditve, daroval \$2, tako da znaša čisti prebitek \$271.93. Razume se, da od te vsote je treba plačati davek na vodstevnice, in sicer 20 odstotkov federalnega in 1 odstotek državnega davka. Kljub temu bo ostalo okrog \$250, kar je mnogo več kot smo pričakovali.

Sklenili smo, da od te vsote tajnik-blagajnik John Vitez takoj pošlje \$100 SANSu in \$100 JPO. Iskrena hvala vsem, ki ste na kakršen koli način pomagali, da smo zbrali tako lepo vsoto v tako dober namen. Z delom pa bomo šli naprej in bomo pomagali, dokler naš zatirani narod ne dobi svobode in da mu pomagamo tudi gmotno kolikor mogoče. Mimogrede želim omeniti dopis br. Antona Zornika, ki je poročal, da sem mu rekel, da bo prebitka kakih \$150. Ko sem mu to omenil, nisem bil še nič gotov, temveč sem omenil približno vsoto, ker pač nisem pričakoval takega uspeha.

Nadalje je bilo na seji sklenjeno, da se prihodnja seja vrši v nedeljo, dne 4. junija, ob 3. popoldne. Poročilo iz gl. urada SANSa pravi, da se bo vršila Sansova konvencija v prvi polovici julija. Do časa naše seje bodo gotovo priobčena nadaljna navodila glede volitev delegatov itd. Zato se vabijo vse priružene organizacije, da gotovo pošljejo svoje zastopnike na to sejo. Izvolite si delegate, v katerih boste imeli zaupanje, ter take, ki so aktivni v tej akciji in ki razumejo položaj in stvari, ki bodo prišle pred to konvencijo. Kajti na konvenciji se bo ukrenilo marsikaj konkretnega glede SANSa in starega kraja, to je, odločnost in ne dvotimnost. Ako smo za skupno akcijo, bomo delali skupno in ne bomo razdelali. Sploh pa bo o tem definitivno ukrepal kongres ali konvencija. Nihče naj ne misli, da s tem namigujem, da bi bil jaz delegat, ker sploh kandidiral ne bom, delal pa bom kot sem do sedaj v prid obeh organizacij.

Na Slovenski narodni kongres, na katerem se je ustanovil SANS, smo poslali delegata, ki ni potem nikdar poročal in ni bil aktiven v prid SANSa in ni v ta namen storil nobenega koraka. Zato gorje besede. Mi hočemo iskrene zastopnike in zastopnice, katerim je pri srcu SANS in svoboda našega zatiranega naroda v Sloveniji. Kajti naš narod tamkaj ne tlači samo

tujčeva peta, temveč tlačila ga je tudi domača peta pod starim jugoslovanskim režimom, ki se ne sme nikdar več vrniti.

Morda bo kdo rekel, kako se to ne ujema, češ, po eni strani je z Molkom, tukaj pa za SANS. Naj povem, da moje delo v tel. krajih priča, da nisem wrong. Dejstva kažejo, da sta to dve različni vprašanji. Jaz delam za SANS z zavestjo, da bo naš narod dobil svobodo, in baš sedaj bi bilo treba dosti kritike proti gotovim faktorjem, ki hočejo SANS razdreti. Ampak to se jim ne bo posrečilo, za kar bo že poskrbel konvencija, ako bo imela prave zastopnike, in jaz upam, da jih bo imela.

Ako bi človek hotel le pisati in pisati, bi mu ne preostajalo nobenega časa za drugo delo. Čas se namreč naglo vrti in s tem sporedno prihajajo spremembe. Naj povem, da nisem za Molka iz prijateljstva—jaz nimam sovražnikov, četudi me nekateri ne marajo, jih jaz kot osebe ne sovražim—ampak zaradi Molkovih naukov, ki ne bodo nikdar izbrisani iz zgodovine, tako tudi ne njegovo delo, ki ga do sedaj ni izvršil še nobeden drugi Slovenec v tej državi.

Razume se, da se je Molek morda tu in tam zmotil, da je napravil napako ali se pregrešil, kakor pravimo. Saj se tudi jaz, saj se tudi drugi, sploh vsi, ki dela. Ampak on je hotel popustiti, kar je pač dokaz, da je delal napake in je bil pripravljen na kompromise. Ampak nekaj vnaprej sprejeti, kakor mu je bilo predloženo, tega ne moreš sprejeti, ker ne veš, kakšno vreme bo jutri.

To so razlogi, ki povedo, zakaj sem z Molkom, enakega mnenja pa je še mnogo, mnogo drugih, ki so tiho, pa bodo že le izpregovorili. Ampak jaz bom to stvar zaključil, ne bom pa pozabil Molka, niti ne bom pozabil zaključkov gl. odbora. Ako mi bo usoda naklonjena, bom vide kaj prinese bodočnost.

Joseph Snay, predsednik Sansove podružnice.

ŠE O IZSELJENCU

Menominee, Mich. — Kmalu potem, ko je bil moj dopis o starem izseljencu priobčen v Prosveti, sem prejel pismo iz nasebine New Castle, Pa., ki ga je pisala neka rojakinja. Tukaj bom le na kratko omenil vsebino pisma, da bodo čitatelji vedeli, kaj in kako nekateri ljudje mislijo, četudi so se izselili iz starega kraja že pred mnogimi leti.

Omenjena rojakinja piše, da je v Prosveti čitala moj dopis o starem naseljencu in da se ji čudno zdi, ker se ta "stara storija" vedno ponavlja. Iz tega sklepa, da tudi jaz verjamem, da orehi rastejo na jablani, in ker želim, da bi stari naseljenec kaj pisal, čemu jaz ne napišem dopisa in povem, da danes ni več takih Rožič itd. itd. Dalje pravi, da sem pisal, da so le tri osebe, katerim se ni dopadel izseljenecv spis, kar je seveda zelo majhena manjšina. Ona pravi, da je to dovolj, da lahko vtikajo svoj nos v "take pustolovščine." Dalje omenja, da bi bilo boljše, če bi mislili na vojno in pa na mladino, ki se bori na bojiščih.

K temu dodam le to, da omenjeni rojakinja ne bom odgovorjal, ker je škoda časa in prostora v listu. To njeno pismo sem omenil v javnosti le zato, da bi do čitatelji vedeli, kako daleč se lahko razširi. V mojem zadnjem dopisu bi se moralo govoriti, da sem prečital že cel kup knjig, ne morem pa reči, da mi bilo vse resnica, kar se je pisalo o ljudeh, ki jih že davno ni več živimi. Stari izseljenec pa je bil vi in svojo zgodbo lahko dokazal.

Chas. M. Kramer.

Nemške obrambne črte v južnovzhodni Evropi, ki so tarča zavezniškega bombardiranja iz zraka.

Datum v oklepaju na primer (May 31, 1944), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Pono-vilite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Delavski zakon—dvorezni nož

Wagnerjev delavski zakon je bila največja pridobitev ameriškega delavstva pod "new dealom." S tem zakonom je država odprlo proklamirala nove smerice za urejanje odnosov med delom in kapitalom. Država se je postavila na čelo in z zakonom priznala princip, da ima delavstvo v moderni industrijski družbi pravico do organizacije in kolektivnega pogajanja.

V demokratični državi, oziroma bi morala biti ta pravica samoumevna. Ampak v deželi z najmočnejšim kapitalizmom, ki si piše svoje zakone in tudi demokracijo prikoja in obrača po svojem plašču, ima delavstvo le toliko pravic, kolikor si jih izvojuje s težkimi boji; in kadar jih izvojuje, so te pravice predmet stalnega naskakovanja s strani vladajočega razreda, ki jih hoče okrniti, zmrevariti ali odpraviti. Tak je razredni boj. Ohraniti jih je mogoče le v večno čuječnostjo, ki je "cena svobode."

Ameriški kapitalizem delavstvu ni nikdar priznaval te pravice —Sewell Avery, načelnik Montgomery Ward & Co., in kapitalisti njegove šole mu je še danes ne priznavajo. Proti tej pravici se je od vsega začetka doledno boril. In tako je v največji gospodarski krizi v vsej zgodovini stopila država naprej in sprejela zakon, s katerim je delavstvu dala pravico do organizacije in kolektivnega pogajanja. Še več: S tem zakonom je delodajalcem tudi prepovedala vsako "nepošteno" nasprotovanje delavcem, če se hočejo organizirati. Brez te zaštite delavcev bi bil zakon séveda mrtev.

Glavni vzrok za sprejetje tega zakona je bil—gospodarski. Po borzernem krahu leta 1929 je bil splošen naval na delavske plače. Te so bile zbite na tla: na par dolarjev na dan in marsikje še manj. Plače so bile najprej zbite na tla v neorganiziranih industrijah in podjetjih, kjer je bilo delavstvo prepuščeno na milost in nemilost delodajalca; potem so na vrsto prišle tudi plače organiziranih delavcev, kar je skoraj uničilo unije.

Posledica vsega tega je bila pogorševanje gospodarske krize, ker je bila zbita na tla kupna sila konzumentov—delovnega ljudstva. In tako je "newdealaska" vlada sprejela zakon, s katerim je delavstvu dala pravico do organizacije in kolektivnega pogajanja. Šla je še daleč in odprto pomagala unijam in delavcem do organizacije. Fundamentalni namen tega je bil protektiranje dežele in tudi kapitalizma, da ne napravi samomora s splošnim zbijanjem plač in kupne sile na tla, kar mora biti usodno za vsako industrijsko državo. Industrijska kolesa se morejo vrteti le z dobro kupno silo odjemalcev, splošnega prebivalstva.

Zadnje čase, odkar je vojna vtila kapitalizmu novega življenjskega eliksirja in ga vsaj začasno okrepila in postavila na noge, je zopet pričel brati po svoji stari navadi. Ravna se po znani angleški prislovcu, ki pravi v prostem prevodu: "Dokler hudič bolan je bil, se je obnašal kot menih; ko je ozdravel, je pa zopet postal hudič." In dokler je bil ameriški kapitalizem na smrt bolan, je storil vse, kar mu je zdravnik, dr. New Deal, svetoval in predpisal. Ko je okrevaj, ga je pa začel brati in zmerjati in pričel tudi revoltirati proti vsem predpisom, ki ga naj v bodoče obvarujejo, da zopet ne pade na tla, na smrtno posteljo.

In v tej atmosferi "okrevanega" kapitalizma in zmagonosnega pohoda reakcije tudi zvezni delavski zakon postaja dvorezni nož. Pokazal je ostrino, ki se obrača proti delavstvu. V mislih imamo dalekosežen odlok zveznega delavskega (ne vojnega) odbora, s katerim je porinil nož v hrbet Wagnerjevega delavskega zakona.

Pred nekaj tedni—16. aprila—je delavski odbor z večino dveh proti enemu odločil, da vsak delodajalec lahko odslavi vsakega delavca, ako zastavka z namenom, da izslji povišanje plače preko mere, ki je določena po vladnem dekretu—v realnosti preko "formule malega jekla." Odlok te dalje glasi, da radi tega vzroka od-slovljeni delavec nima nobene protekcije s strani delavskega zakona.

Ta odlok je zelo dalekosežen. Prvič pomeni, če delavec zahteva višjo plačo kot je določena po vladi in v ta namen zastavkajo, lahko podjetnik vse odslavi. V resnici vseh ne bo odslavil, marveč le najbolj lojalne in energične—enake člane, lahko unijske odbornike in voditelje, toda mu nihče ne more do živga, če je dovolj trmast.

Drugič pomeni, da se ta princip lahko raztegne tudi na vse druge zakone in vladne odredbe tikajoče se delavstva. Delavski odbor na primer lahko nastopi z enakim argumentom proti delavcem, ki bi kršili protistavkovni zakon. Tretjič pomeni, da ta odlok odvzema unijam še tisto moč, kolikor so je imele glede protektiranja svojih članov.

Če bo ostal ta odlok, se bo delavstvo znašlo tam, kot je bilo pred uveljavljenjem zveznega delavskega zakona. Če unija ne more protektirati svojih članov pred izgubo dela, ji je odvzeta največja moč. Za vsakega delavca je ta protekcija skoraj več vredna kot vse drugo. Kajti, če danes delo izgubiš, izgubiš tudi starostne pravice. Danes boš sicer dobil delo pri drugem gospodarju, toda boš novinec, kar pomeni, da boš zletel na cesto med prvimi, ko podjetje prične reducirati delavce.

Predsednik zveznega delavskega odbora Harry A. Mills se je v polni meri zavedal dalekosežnega pomena tega odloka, ki sta ga izdala njegova dva kolega. Zato ga je tudi obsodil, kakor so ga tudi vsi delavski voditelji. Philip Murray je na primer dejal, da ta odlok potiska delavstvo nazaj za polno stoletje. Sigurno vsakega je, da bodo delodajalci—večinoma močocene korporacije—skušali ta odlok izkoristiti na svoj škodo. Da se bo delavstvo bojevalo proti temu, je tudi gotovo. Sploh mu ne preostaja drugega kot boj proti tej dvoreznosti in perversiji delavskega zakona.

ZAPISNIK

seje izvršnega odbora SANSa 12. aprila 1944

Na seji izvršnega odbora Slovenskega narodnega sveta dne 12. aprila, ki se je pričela ob 10. uri dopoldne v konferenčni sobi hotela Shermana v Chicagu, so bili navzoči sledeči člani odbora: Predsednik Etbin Kristan, prva podpredsednica Marie Prislend, drugi podpredsednik Janko N. Rogelj, pomožni tajnik in zapisničar Mirko G. Kuhel, blagajnik Joseph Zalar ter Vincent Calkins, Leo Jurjevec, dr. F. J. Kern, Frank Zalts in Katka Zupančič. Odsojen je bil le John E. Lokar.

Seji je prisostvoval tudi pater B. Ambrožič, ki je ob vstopu omenil, da zastopa Zvezo slovenskih župnij ter prosil, da bi mu tekom seje dovolili govoriti v njenem imenu o politični situaciji v stari domovini. Odbor ga sprejme kot gosta brez ugovora.

Predsednik Kristan poroča o seji Vseslovenskega kongresa, me-
seca januarja v Pittsburghu ter o seji Hrvaškega narodnega sveta, na katerih je zastopal naš svet. Poroča tudi o velikem uspehu shoda SANSa, ki se je istočasno vršil v Slovenskem domu na Butler st., na katerem je poleg njega govoril tudi brat Rogelj in še nekateri drugi govorniki od Vseslovenskega kongresa. Shod so priredile naše podružnice iz zapadne Pennsylvanije in federacija društev SNPJ. Zelo značilen je bil nastop pittsburskega župnika rev. Kebeta, ki je tudi blagajnik lokalne podružnice in je v svojem govoru poudarjal pravilnost sedanjega SANSovega dela in naglašal, da se delo po istem načinu tudi nadaljuje. Napravil je zelo dober vtis na navzoče, kot je sodelovanje srbskih in hrvaških govornikov. Po shodu je imel tudi sestanek z različnimi zastopniki naših podružnic. Drugi dan po shodu je zbolel, a se je kljub slabosti vrnil domov, kar je njegovo stanje še poslabšalo. Bolezen ga je položila v posteljo in ni mu bilo mogoče vršiti nobenega dela, niti navadne korespondence. Vsled tega prosil odpuščenja vseh onih, katerim na važna pisma ni mogel odgovoriti. Celo na to se je prišel z velikim naporom.

Poročilo predsednika se vzame na znanje.

Prva podpredsednica sestra Prislend poroča:

Z ozirom na to, da se radi nezadostnega časa na običnem zboru SANSa, vršnega se 8. januarja letos, ni uredilo par važnih zadev, sem svetovala bratu predsedniku, naj skliče sejo našega odbora ob koncu januarja ali v pričetku februarja. G. Kristan mi je namnil, da se bo seja vršila v februarju. Ker seja ni bila sklicana, sem zadnji mesec prejela poziv od brata Josepha Zalarja, blagajnika odbora, naj kot podpredsednica skličem sejo izvršnega odbora SANSa. Ker sem istočasno prejela obvestilo od brata tajnika, da se bo seja vršila danes, nisem v tem pogledu podvzela nikakih korakov. Dalje poročam, da želim izstopiti iz Združenega odbora južnoslovenskih Amerikancev kot zastopnica SANSa. Brata tajnika prosim, naj o tem obvesti zadevni odbor.

Poročilo se vzame na znanje.

Drugi podpredsednik brat Rogelj poroča, da je o uspešnosti shoda v Pittsburghu že poročal brat predsednik, radi tega ne bo ponavljal poročila. Narod se popolnoma strinja s politiko, ki jo vodi SANS, in to je pokazal z radodarnimi prispevki, ki so bili nabrani na shodu. Vsota je bila večja kot so pričakovali.

Poročilo je vzeto na znanje.

Blagajnik brat Zalar predloži finančno poročilo za mesec januar, februar in marec. Prejemki treh mesecev so znašali \$8.443,87, izdatki istočasno pa \$6.626,55. Od ustanovitve SANSa do 31. marca 1944 znašajo skupni prejemki \$37.444,49, izplačila \$17.571,86, bilanca na banki pa \$19.872,63. O gotovih stvarih pa bo govoril pozneje, ko pridejo na dnevni red raznošterosti.

Poročilo je vzeto na znanje.

Izvršni tajnik brat Kuhel predloži sledeče poročilo:

Od seje vseh SANSovih odborov 8. januarja do danes se je ustanovilo pet novih podružnic, v procesu organiziranja je postojanka v Greensburgu, Pa. Vse te tvorijo lokalna društva SNPJ. Prenela je podružnica šte. 72 v Oglesbyju, Ill., katere članstvo sodeluje s podružnico v La Sallu, Illinois. SANS šteje ravno 100 ustanovljenih podružnic, izmed katerih pa je nekaj neaktivnih. Mesečni prispevki do sedaj so bili redni in znašajo povprečno skoraj \$3000 mesečno. Bančna bilanca 31. marca je znašala \$19.872,63, ročna blagajna pa \$14,37.

Dne 20. januarja je brez običajnega obvestila zapustil službo v našem uradu Zvonko Novak, ki je opravljal pisarniška dela za SANS ravno eno leto. Dobil je delo v uradu vojnih informacij (OWI). Ostal sem sam in dva meseca vršil poleg prejšnjega tudi rutinsko delo v uradu, kar sem seveda v največji meri moral delati zvečer in pozno v noč vsak dan na svojem domu. Pri pošiljanju kampanjskega materiala našim odbornikom in podružnicam mi je pomagal v par slučajih tudi brat Calkin in uposlenec pri upravi Prosvete brat John Rak. Skušal sem dobiti za urad večšo in spretno moč, toda se mi ni posrečilo. Sposobni ljudje imajo dobro, stalna dela. Sedaj pomaga vršiti pisarniška dela brat Frank Smith, katerega sem uposlijl 21. marca. Pred kratkim so bile napravljene odtisne kartice za adresograf, tako da se sedaj v kratkem času odpošlje material vsem odbornikom in podružnicam brez večje zamude z naslovljanjem.

Kot je poročal že brat predsednik, mu radi bolezni ni bilo mogoče vršiti kakšnega posebnega dela skoro dva meseca, kar pomeni, da sem moral voditi vse delo SANSa brez kake vezi z njim. To ni bila nobena malenkost. Bratu Kristanu sem od časa do časa poročal, kako se delo razvija, obenem pa mu priporočal, da ostane v postelji toliko časa, dokler popolnoma ne okreva. Prihajale so v podružnice številne prošnje, v katerih se je prosilo brata predsednika za govornika na različnih prireditvah in shodih. Ker sem vedel, da je fizično nemogoče ugoditi jim, sem priporočal druge govornike. In radi tega sem moral nastopiti kot govornik na shodu v Collinwoodu 5. marca, v Brooklynu pa 2. aprila. Dne 15. t. m. sem nastopil v Bridgeportu, Ohio, brat dr. Kern. Nekaj drugih shodov je radi istega vzroka bilo odloženih. Ravno tako velika je zahteva po Adamiču, katerega je veliko delo pri Združenem odboru fizično in živčno silno izdelalo. Razen nastopa v Brooklynu 2. marca se ni mogel odzvati drugim vabilom od naših podružnic. Brat Adamič se sedaj nahaja v bolnišnici na klinični preiskavi in terapiji.

Dne 18. februarja se je vršila seja eksekutivnega odseka Združenega odbora, na kateri sem nadomestoval našega predsednika. Vabilo mi je poslal brat Adamič, ker se brat Kristan radi bolezni ni brat Rogelj radi zaposlenosti nista mogla udeležiti. Seja me je priznala za pravomočnega namestnika. Seja je bila zelo važna, ker je bilo za ustanovitev takozvanega "delovnega komiteja", katerega funkcija naj bi bila, voditi delo v uradu in vsaj deloma prevzeti nekaj odgovornosti, katero je nosil Adamič. Vsaka naša podružnica ima v tem odboru po enega člana. V imenu SANSa sem izpostavil pravico, da SANS imenuje svojega zastopnika v tem odboru na svoji prvi seji. Razpravljalo se je tudi glede nameravanega reorganiziranja Jugoslovanskega vojnega reliefnega fonda od strani vlade, kar bi imelo neprijetne posledice za vse jugoslovanske reliefne odbore v Ameriki, torej tudi za JPO-SS. Važno je tudi vprašanje registriranja Združenega odbora pri justičnem uradu v Washingtonu. Združeni odbor smatra, da ne spada med "foreign agents" in je podvzel legalne korake, da to dokazuje. Sprejet je bil tudi načrt za širno kampanjo po deželi za pridobivanje obveznic jugoslovanskega odbora napram okupatorjem dne 27. marca in v ta namen je bila odobrena vsota \$3.000.

(Dalje prihodnji.)

Gradnja nove Jugoslavije

(Nadaljevanje)

Govor Tita po drugem kongresu narodnega sveta za osvoboditve Jugoslavije

2.

Narod se ne bori za ono bivšo mačehovsko Jugoslavijo, temveč za novo, ki bo zagotovila vsakemu človeku dostojno življenje. Zato naš najsiromašnejši del ljudstva daje poslednje skrajne napore, zato tako samozatajevalno prenaša vse trpljenje te vojne—prostovoljno, zato daje svojo kri in življenje. To nam je obnem tudi odgovor, zakaj naši ljudje sovražno s tako neskončnim sovraštvom vse, kar jih spominja na staro.

Treba je posvetiti največjo pozornost dejstvu, da še danes, ko največji del našega naroda prenaša največje žrtve v borbi za svojo svobodo in ko napenja vse sile, da izvine okupatorje iz svoje domovine, del Hrvatov, Slovencev, muslimanov, Črnogorcev, Arnavtov itd. še vedno odkrito služi okupatorju. Dober del hrvatskih domobrancev, slovenskih domobrancev, bosensko-hercegovinskih muslimanov, srbskih četnikov Draže Mihajlovića in Nedelićevе državne straže, kosovskih Albancev, črnogorskih, bosanskih in drugih četnikov se še vedno bori proti našemu narodu v nemških vrstah. Oni vrše najnavadnejšo izdajo nad svojo domovino in svojim narodom. Vsi, ki ne bodo prešli prav kmalu v prste NOV in POJ in ne bodo oprali s sebe sramote izdajalstva, bodo prišli pred ljudsko sodišče in bodo nosili najtežje posledice za svoje izdajalstvo. Zgodovina našega naroda jih bo postavila na sramotni oder in potomci se jih bodo spominjali s prezirom.

Vsi, ki bodo še nadalje služili okupatorju, v kolikor jih ne zadene najstrožja narodova obsodba, ne bodo imeli pravice, da se udeležujejo pri urejanju naše državne skupnosti. Taki ne bodo imeli pravice, da se poslužujejo sadov te veličastne osvobodilne borbe.

Naša slavna narodno-osvobodilna vojska in partizanski odredi so sestavljeni na prostovoljni osnovi. Prostovoljno dajejo svojo kri in svoje življenje za boljše in srečnejšo bodočnost svojega naroda. Nihče nima pravice, da zahteva od njih, da še nadalje sami nosijo breme te težke borbe. Vsi oni, ki stojijo vedno ob strani, morajo biti z mobilizacijo poklicani, da vrše svojo dolžnost v vrstah NOV in POJ. Kdor se ne bi odzval svoji najčastnejši dolžnosti, bo po pravici ožigosan kot strahopetec in izdajalec svoje domovine. Dolžnost vsakega poštenega Srba, Hrvata, Slovence, muslimana, Črnogorca, Macedonca itd. je, da stori, kar more v tej težki, krvavi borbi.

V zvezi z mednarodnimi odnosi se kaže vsaki dan večja potreba, da pride čim prej do "de jure" priznanja Nacionalnega komiteja kot edine zakonite vlade Jugoslavije. To odločno zahtevajo interesi našega naroda, ki so itak že zadosti oškodovani z izdajalskim delom jugoslovanske begunske vlade.

Ljudski denar, ki je bil pred in med sedanjo vojno naložen v za-
vezniških državah, je v rokah jugoslovanske begunske vlade, ki ga neusmiljeno razsipa v svoje osebne svrhe in v svrhe financiranja izdajalskih četnikov v domovini. Tako je prišlo do viška tudi dejstvo, da nepravilna vlada izkorišča od prej obstoječe dogovore in obveze zavezni-
kov, in—brez vsake zveze z domovino in narodom—nemoteno troši in upropašča narodno premoženje. Tako ti begunci z ozirom na odnose do jugoslovanskih narodov vrše najnavadnejši zločin, kajti jugoslovansko ljudstvo potrebuje najbolj ta denar ravno danes za svojo težko osvobodilno vojno in ki bo po koncu te borbe še posebno potreben za obnovo naše opustošene domovine.

Begunska vlada, ki je polna nepremagljivega sovraštva do jugoslovanskega ljudstva, ki je šlo brez in proti njeni volji v boj proti sovražniku, poizkuša, da spravi svoje pristaje v razne

mednarodne odbore, kjer gotovo ne bodo delali za interese ljudstva. Ne moremo biti brezbržni proti tem dejstvom. Moramo storiti vse, da se reši ta denar, da pridejo v te odbore ljudje, v katere ima naše ljudstvo zaupanje, to je taki, ki jih pošilja vanje Nacionalni komitej osvoboditve Jugoslavije. V ta namen je potrebno stalno apelirati na pošteno mednarodno javnost in na zavezniške. Smatramo, da imajo narodi Jugoslavije, ki doprinašajo tako velike žrtve v borbi za skupno zavezniško stvar, pravico pričakovati, da bodo zavezniške države čim prej prekinile zveze z izdajalsko begunsko vlado in omogočile, da naši narodi pridejo do svojega premoženja—da bodo zavezniški vzpostavili normalne odnose z Nacionalnim komitejem osvoboditve Jugoslavije.

Cepprav se bo vprašanje notranje uredbe Jugoslavije reševalo šele po osvoboditvi domovine od okupatorja, vendar je že danes treba storiti vse potrebne korake in dela, ne samo zato, da bo delo lažje po vojni, nego zato, ker je to potrebno že danes zaradi uspešnejšega napredka narodno-osvobodilne borbe.

Vprašanje federacije je mnogim znano samo kot beseda, ki predstavlja nekaj, kar je samo nekoliko bolje nego je bila sta-

ra Jugoslavija; vendar pa mnogim ni jasno, kaj resnično znači za našo domovino v celoti in kaj za vsak naš narod posebej. Uspešno razjasnjevanje tega pojma se ne more izvršiti samo s propagando, temveč mora biti podprto s praktičnim delom, oziroma z rešenjem raznih vprašanj, ki spadajo v področje federativne ureditve.

Nacionalni komitej osvoboditve Jugoslavije mora že sedaj ne samo prepustiti vse zadeve notranje uprave, ki spadajo v področje federativne enote, tej enoti, temveč ji mora tudi pomagati s svojo iniciativo in organizacijskimi nasveti. Po drugi strani mora Nacionalni komitej paziti, da vodje federativnih enot ne prevzemajo nase odgovornosti, ki spadajo v področje Nacionalnega komiteja osvoboditve Jugoslavije, odnosno centralnega organa Jugoslavije. Taka razmejitev se more izvršiti že sedaj med vojno, toda gledati je treba, da se to vrši zelo pazljivo in s popolnim medsebojnim razumevanjem.

Iz mnogih krajev, n. pr. iz Vojvodine in drugih, nam mnogokrat pridejo vprašanja, kaj bo z dotičnimi pokrajinami. Ali bodo imele svojo avtonomijo ali bodo pripadale neki drugi federativni enotici. Razumevno je, da so taka vprašanja umestna, ker nam kažejo, kako se ljudstvo v vseh krajih naše domovine zanima za svojo bodočo upravo, ki mu bo prinesla vse one

Težak udarec japonski letalski sili

Američani uničili čez devet tisoč letal

Washington, D. C., 17. maja.—Ameriški letalci so uničili najmanj 9200 japonskih bojnih letal v 27 mesecih vojne, sami pa so izgubili 2335 letal. To je razkril vojni tajnik Henry L. Stimson na konferenci s časnikarji.

Stimson je dejal, da je bila japonska letalska sila ojačena v nekaterih krajih konice Nove Gvineje. Iz tega razloga so zavezniške operacije usmerjene v te kraje.

Ameriške čete so ujele 448 Japoncev v akcijah na Admiral-
skih otokih, Hollandiji in Novi Gvineji. Ameriška letalska sila kontrolira ozračje nad vsemi conami operacij na Pacifiku.

Vojni tajnik je dejal, da ima sleherni ameriški vojak na zunanjih frontah enake prilike do akcije in razvedrila neglede na to, v katerem oddelku služi, pleme, polt in vero. Noben ni zapostavljen. To je bil Stimsonov odgovor na očitke, da so zamoreci, ki služijo v ameriški oboroženi sili, zapostavljeni.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

HRANO-ŠTEDLJIVA VPRAŠANJA ZA VOJNO ČASNE GOSPODINJE

Na koliko načinov pomagate vi vladi štediti hrano?

Siric Sam pravi, da vsak Amerikanec potratl primeroma toliko večje količine hrane na leto. To je znašalo skupno 25 milijonov ton hrane, ki bi jo ljudje morali pojesti lanske leto—ogromna izguba, katero mora vsak lojalni Amerikanec pomagati preprečiti v letu 1944 s tem, da se zniža raztrosljivost v njegovi kuhinji. Zato ker se vi, gospodinja v vojnem času, poskušate s štedljivo upravo svojega doma, mislimo mi, da si boste hoteli vzeti minuto časa za preudarek tehle 6 načinov preprečenja vidne in nevidne hranilne potrate—in s tem prihranili dragoceno jedila, ki jih rabijo naši vojaki in dešela v splošnem.

QUIZ

Priprava hrane preveč časa naprej preden se je, poškoduje okus in zniža vitamine. To gre za soko, zelenjavo, sadje in meso. Nepri-
vlačna hrana nima teka—
vidna potrata.

Predolga kuha zelenjave pospešuje nevidno potrato. Da se ohrani-
vijo vitamini in minerali, kuhajte zelenjavo hitro v mali količini vode. Najboljša snov je bli-
zu lupine, zato kuhajte krompir neolupljen kadar le mogoče.

Meso, ki se kuha predolgo, se skrči in omeji porabo. Prava kuha štedi okus in jedilno snov. Pečenka naj se kuha počasi v nizki temperaturi. Praženje pa pod hitrim, zelo vročim plamenom.

Sok, v katerem se je kuhala hrana, vsebuje minerale—ki se lahko rabijo za omake in juhe. Preostala mast pa naj se hrani za eksplozije.

Zgubo vitaminov preprečite s tem, da daste kvarna jedila takoj v hladilnico. Zapičnite se tudi to, da veliko zelenjave izgubi vrednost vitaminov tudi v hladilnici, zato je kupite le toliko, kolikor je rabite v najbližji bodočnosti.

Z dolгим osvajanjem zelenjave v vodi izgubite hranilno snov. Stopi njihovo mineralno in vitaminsko vsebino. Voda, ki se drži oprane špinace, zadostuje za kuhjo. Za hranitev vitaminov—ne vmešavajte zraza v kuhajočo se hrano.

VI KUHA TE BREZ POTRATE KADAR KUHA TE S PLINOM

V popularnih rečenicah je veliko resnice, kakor na primer v tej, ki je posebno priljubljena med mladino: "You're cooking with gas!" To je res, ker kadar vi kuhate s plinom, vi rabite EDINO kurivo, ki da ravno toliko toplote, kolikor si je želite v tistem trenutku. Kontrola tega čistega kuriva vam nudi pravo ekonomijo, in vam pomaga preprečiti potrato v vaši kuhinji vselej, kadar pripravljate jed.

Prihodnjič, ko boste v bližini Peoples Gas Nutrition Centra (4835 Irving Park Rd.—846 W. 52nd St.—122 S. Michigan Ave.), ste vabljene na poset. Vprašajte enega naših izvetnih "food experts", da vam pokaže kako s plinsko kuho se na več načinov prihranite na vaših jedilnih izdatkih. Knjišnice in najboljše nasveti o cenah in vojni časni jedilih so vam vedno na razpolago pri katerikoli Peoples Gas Nutrition Centru.

Spread the Victory—
Buy more
War Bonds

MIHAIL ARCIBAŠEV

SANIN

Poslovenil Stano Kračevac

(Nadaljevanje)

"Ah, da... vem," je hitro izpregovoril Zarudin in nerodno žvrgal z očmi; čutil je, kako ga je zbadla v srce slutnja o nečem slabem.

"Mar je Lidka?" je mislil osupel.

V Vološinovih očeh je vzplamtel pohlepen in radoveden ogenček in vse njegovo slabotno telo se je pod belo, prostorno obleko zganilo.

"Da... No, na evidenca!" je izrazil izpregovoril in pokazal zobe. "Vi ste pa še vedno isti!"

Zarudin se je prisiljeno, zadovoljno in skrbno nasmehnil.

Vološin, ki ga je Zarudin spremljal, je hitro odšel blesketaje z belimi čevlji in je z bistrim očesom gledal naokrog.

Zarudin se je vrnil.

"Torej gospoda... Kako pa karte?... Tanarov, daj ti zame, pridem takoj..." je rekel v naglici in ves čas so se mu svetile oči.

"Laž...!" je zarjul že čisto pijani, bikasti Malinovskij. "Bomo že pogledali, kakšna gosposdična je tam!"

Toda Tanarov ga je prijel za rame in ga s silo posadil k mizi. Ostali so hitro posedli in bogve zakaj skušali ne gledati Zarudina. Sanin se je tudi usedel in se zelo resno smehljajal. Uganil je, da je prišla k Zarudinu Lida. Medlo, ljubosumno sočutje do lepe in zdaj že gotovo nesrečne sestre je vzkliklo v njem.

XVII.

Na Zarudinovi postelji je nekako postrani sedela Lida Sanina in raztreseno mečkala v rokah robec.

Celo Zarudina je presenetilo, kako se je spreminila. O ponosnem, elegantnem in močnem dekletu ni bilo ne duha ne sluha; pred njim je sedela skličenca, zbegana in bolešno slabotna ženska. Obraz ji je shujšal, obledel in temne oči so ji mrzlično žvrgale na vse strani.

Ko je vstopil Zarudin, so se temne oči hitro dvignile proti njemu in se povesile; Zarudin je instinktivno zasutlil, da se ga ona boji. Popolnoma nepričakovano se je dvignila v njem hudobnost in krčevita razdraženost. Krepko je zaklenil vrata in stopil k njej surovo in naravnost, čisto drugače kot poprej.

"Proketo si čudna," — komaj se je obvladal in je bogve zakaj čutil pakočo žaljo, da bi jo udaril — "jaz imam polno sobo ljudi... tvoj brat je tukaj... kakor da bi si ne mogla izbrati drugega časa... To je od hudiča..."

Temne oči so se dvignile in njihov pogled je bil nenavaden ognjen. Zarudin se je kot vedno prestrašil svojega ostrega nastopa; vdano je pokazal svoje bele zobe, prijel Lido za roko in se usedel poleg nje.

"No, sicer je pa vseeno, saj se bojim za tebe... veseli me, dolgočas mi je že postalo po tebi..."

Zarudin je dvignil njeno vročo in nekoliko mokro roko, ki je fino in elegantno dišala, in jo poljubil nad rokvico.

"Ali je to res?" je izgovorila Lida z neumljivim mu izrazom ter zopet dvignila proti njemu svoj pogled, ki je dejal: "Ali je res, da me ljubiš? Vidim, kako sem zdaj uboga, nesrečna... čisto drugačna, kot sem bila poprej... bojim se te in vem za tvojo grozo svojega ponižanja, vendar se ne morem na nikogar več opreti..."

"Pa ti dvomiš?" je negotovo odvrnil Zarudin in nezaten mrzel diš, težak za njega samega, je zavel od teh besed. Zopet je dvignil njeno roko in jo poljubil.

Nenavadne in zamotane misli in čuvstva so ga navdajala. Še pred dvema dnevmoma so bili prav na tej blazini razpuščeni, temni Lidini lasje, njeno vitko, gibčno in vroče telo, ki se je

zvijalo od napada strasti, ustnice, ki so žarele in navdajale njega celega s temnim ognjem neznanega uživanja. V tistem hipu se je združil zanj ves svet, tisoči žensk, vse uživanje in vse življenje, da bi tem nasladnejše, nežnejše in surovejše, nesramnejše in tem bolj nasmiljeno trpinčil prav to vroče, prevzetno in obenem pokorno telo. Sedaj je pa nenadoma začutil, da mu je zoprna, da bi rad odšel, da bi jo rad odbil in je ne videl ne slišal. Ta želja je bila tako velika in nepomirljiva, da se mu je zdelo muka celo tu sedeti.

Toda obenem mu je temni, sem in tja se zvičajoči strah pred njo jemal voljo in ga je držal na mestu. Z vso svojo dušo se je zavedal, da ga nič ne veže pred njo, da jo je imel z njenim privoljenjem, da ji je dal tisto, kar je dobil od nje, toda obenem se mu je zdelo, kakor da bi se onemogel globoko udri v močvirje, ki se ne more iz njega izkupati. Pričakoval je, da bo kaj zahtevala od njega in da bo moral privoliti, ali bo pa napravil nekaj grdega, težkega in umazanega. Zarudin se je čutil čisto brez moči, kakor da bi mu bili potegnili iz rok in nog vse kosti in mu vtaknili v usta mokro cunjco. To je bilo sramotno, žaljivo in ga je vznemirjalo. Rad bi zavpil in povedal enkrat za vselej, da ona nima pravice, da bi kaj zahtevala od njega, toda namesto tega je Zarudinu otrpnilo srce in rekel je neumnost, očitno samemu sebi, nepričakovano in popolnoma neprimerno za ta trenutek:

"O, ženske, ženske," kot je rekel Shakespeare...

Lida se je s strahom ozrla nanj. Hipoma je razsvetlila njeno glavo silna, grozovita svetloba. V enem samem hipu je razumela, da je propadla. Tisto veliko, čisto in visoko, kar je mogla dati, je dala človeku, ki ga ni bilo. Njeno lepo življenje, čistost, ki se nikdar več ne povrne, in drzen ponos so bili vrženi pred njo, njegovi majhen, grdi in boječ zverinici, ki jih ni sprejela hvaležno za veselje in užitek, ampak jih je enostavno spasila v temni in topi pohotnosti. Nastal je hip, ko jo bi izbruh obupa skoro vrgel na tla v onemoglem ihtenju in lemljenju rok, toda obup se je bolešno hitro izpremenil v reko maščevalne, ostre zlobe.

"Mar res ne razumete; kako ste neumni!" je rekla rezko in tiho skozi stisnjene zobe, vsa iztegnjena proti njegovemu obrazu.

Te surove besede in vroči, zlobni pogled so bili v elegantni, ženski Lidi tako nepričakovani, da se je Zarudin kar umaknil. Vendar ni popolnoma razumel pomena tega pogleda in je skušal vse obrniti v šalco.

"Takšni izrazi!" je rekel začudeno in užaljeno, debelo pogledal in visoko dvignil ramena. "Meni ne gre za izraze," je trpko zavrnila Lida in onemoglo vila roke.

"No, čemu toliko tragike!" je zavrnil Zarudin in se nagubal; nezvestno je gledal, kako je vila svoje okrogle, zalite roke in vitke rame in nenadoma se mu je vzbudilo poželje.

Te obupne in onemogle kretnje so zopet vzbudile v njem prepričanje, da jo nadkrijuje. Bilo je, kakor da bi stala na tehničnici; kadar je eden spodaj, se drugi takoj dvigne. Ostro zadovoljno je Zarudin mislil, da igra to deklico, ki ga je nezavedno smatral za višjega od sebe in ki se ga je instinktivno bal celo v trenutkih nasladnega uživanja, sedaj po njegovem mnenju pomilovanja vredno in sramotno ulogo. Ta zavest mu je bila prijetna in ga je omečila. Zarudin jo je nežno prijel za onemoglo viseči roki in jo čisto malo potegnil k sebi; bil je že vzdražen in je bolj vroče dihal.

(Se nadaljuje.)

Kjer se pota ločijo

Jack London

2

"Pravilno mnenje!" je dejal Sigmund in popeval:

"Čez leto in dan, ko bo grozdje zorelo, pridem spet k tebi nazaj."

"Tako je Hitchcock," je potem dejal. "Povsem se strinjam z njima. Če je petdeset Indijancev sklenilo, da umore deklino — ne moremo mi ničesar ukreniti. V trenutku nas pobijejo. No, in kaj potem? Deklino bodo vseeno pobili. Nikakega pomena ni, da bi se borili proti običajem ljudstva, ki je v premoči."

"Saj smo vendar močni!" ga je prekinil Hitchcock. "Štirje belci lahko premagajo stokrat toliko rdečih! In pomislite na deklino!"

Sigmund je zamišljeno božal svojega psa. "Ravnokar mislim na deklino. In njene oči so modre kakor poletno nebo in se smehljajo kakor poletno morje in njene lasje so zlati kakor moji in kite njene težke kakor moje roke. V lepši deželi čaka name. Dolgo je čakala. In sedaj, ko sem si priboril premoženje, ga ne mislim vreči proč!"

"Jaz pa bi se sramoval, če bi se spominjal modrih oči deklice, čije kri je prišla nad mojo glavo!" ga je zasmehoval Hitchcock. Spoštoval je svoje bližnje in se boril zanje in ni poznal omahovanja.

Sigmund je zanikal za glavo. "Ne moreš me pripraviti do tega, Hitchcock. Kaj misliš, da moram biti blazen tudi jaz, če

si ti! To je za nas silno važna zadeva in ne moreš z glavo skozi zid. Nisem prišel sem, da bi tu poginil, zaradi tega ne bom gani niti s prstom. Če je res, kar je povedalo dekle, je to pač presneto žalostno zanje — to pa je tudi vse! Taki so pač običaji tega ljudstva, četudi je baš ta slučaj za nas zelo mučen. To je njih tisočletna navada in tako bodo

Člani unije ladjegradniških delavcev ADF, uposleni v ladjedelnici v National Cityju, Calif., ki so dosegli nov rekord v gradnji parnikov.

Ameriški stotnik Joseph Novichick iz Clevelanda, O., s kitajskimi vojaki na fronti v provinci Kwangsi.

živeli na veke vekov. Sicer pa niso naše plemo in tudi dekle ne. Nakl! Povsem se strinjam z Wertzem in Hawesom."

Psi so zarenčali in se stisnili, on je pa molčal in prisluhnil, ko je zaslišal škripajoče šumenje stopinj v snegu. V svitu so se pojavili visoki in mrki Indijanci. Bili so zaviti v kožuhe, molčali so in njih sence so groteskno plesale v snegu. Čarovnik, ki je bil med njimi, je z mnogimi govtniki nagovoril Sipsu. Imel je obraz ves pobarvan, da je bil zelo divji, čez rame pa je imel ogrnjeno volčjo kožo tako, da je visela volčja glava z belimi zobmi in krvoločnim smrčkom preko njegove glave. Ničesar drugega niso govorili. Zlatokopci so bili mirni. Sipsu je vstala in si nataknila krpice.

"Pozdravljen, o, moj mož!" je dejala Hitchcock.

Ta pa je molčal in se ni ganil niti potem, ko so Indijanci izginili v gozdu.

Ni se družil z ženami Alaske kakor drugi beli možje, ki niso dobili drugih žena v teh mrzlih deželah. Bil je kozmopolit, pa ni še nikoli sklenil zakona z rdečo ženo. Če bi to storil, bi mu tega ne branila njegova filozofija o življenju. Pa ni tega nikoli storil. Sipsu? Bila mu je radostna uteha, kadar je kramljal z njo ob ognju. Pa ni govoril z njo kakor mož, ki čuti v sebi moza in poleg sebe žensko. Ne. Govoril je z njo kakor mož k otroku. Da si olajša mučno enoličnost taboriščnega življenja. To je bilo vse. Bilo pa je v njem precej romantičnega višestva, dasiravno je bil Yankeje. Bil je vročkrven in se je udajal bolj srčnemu občutju kakor previdnemu trgovskemu presojanju. Zaraditega je molčal in je sedel s sklonjeno glavo, silna moč, večja kakor njegov lastni jaz, ogromna kakor njegovo plemo pa se je borila z njim. Wertz in Hawes sta ga skrivaj pogledovala in v njihnih pogledih je bilo malce strahu. Hitchcock je bil močan in velikokrat bi jim slaba predla, da bi ne bilo njega poleg. In pričakovali so z veliko radovednostjo in tudi z bojaznijo, kaj bo napravil. Toda molčal je dolgo in ogenj je že pojeval. Wertz se je pretegoval, zehal in je dejal, da pojde leč. Tedaj se dvignil Hitchcock v vsej svoji velikosti.

"Naj bodo vaše duše proklete v dno pekla, malosrčni strahopetci! Jaz sem končal z vami!" Govoril je zelo mirno, vendar pa je bila njegova silnost povdarjena z vsakim zlogom in v vsakem povdaru se je zrcalila njegova samozavest. "Stopite sem, da si razdelimo, kar imamo! Meni pripada četrt zlata, kakor stoji v naši pogodbi. Meni je 25 ali 30 unč zlata v vreči. Dajte tehniko. To bomo takoj razdelili. Sigmund, ti pa odhetaj četrt hrane in jo daj na stran. Štirje psi so moji. Pa še štiri mi boste dali. Za te pse pa vam prepustim del svoje oprave in orodje za kopanje zlata. Poleg tega pa vam še pustim svojih šest do sedem unč in moj rezervni revolver z vso municijo. Kaj pravite k temu?"

Ostali tri so stopili na stran, da se pogovore. Potem so se vr-

nili in Sigmund je govoril v ime vseh treh: "Pravično hočemo deliti, Hitchcock. Od vsega dobiš četrtino, nič manj, nič več. Seveda pa nam lahko tudi vse pustiš, ali vse vzameš. Toda pse rabimo in nič več kakor štiri pse lahko vzameš. Če nočeš vzeti del svoje opreme s seboj — tvoja stvar. Če jo vzameš, prav — če ne, tudi prav."

"Točno po postavah," jih je zasmehoval Hitchcock. "Dobro! Meni je prav. Pa hitro! Čim prej izginem iz tega tabora in čim prej se znebim mrčesa, ki živi v tem taboru, tem bolje."

Potem so razdelili. Privezal je svoje borno imetje na sani ter vpregel vanje svoje štiri pse. Svojega orodja se ni pritaknil, pač pa je vrgel nekaj pasje vprege na sani. Pogledal jih je izziavalno, češ: ugovarjajte, če se upate. Pa so skomignili z rameni in kmalu jim je izginil v gozdu.

Po trebuhu se je plazil mož po snegu. Okoli in okoli so stali šatorji iz jelenjih kož. Zdal pa zdaj je zatulil sestradan pes in zarenčal na svojega sosedo. Eden se je celo približal plazilemu se možu. Ta pa se je pritisnil čisto k tlom. Pes je prišel bliže, vohal je, se mu še bolj približal in je zopet vohal, dokler se ni s smrčkom dotaknil neznanega predmeta. Tedaj se je sunkoma dvignil — bil ni nikdo drugi kot Hitchcock, ki je z golo roko pograbil psa za kosmati vrat. Ta prijem je prizadejal psu smrt in ko se je mož odplazil naprej, je obležal pes z zlomljenim tilnikom.

Plazeč se je dosegel poglavarjev šator. Dolgo je ležal zunaj na snegu, napenjal ušesa, da bi zvedel, kje se nahaja Sipsu. V šatoru je bilo mnogo ljudi in po njih govoric je spoznal, da so zelo razburjeni.

Tedaj je zaslišal glas, mlade deklice in splazil se je za glasom. Sedaj ga je ločila od nje samo še jelenja koža. Zarinil se je v sneg in se je stlačil z glavo

in rameni v šator. Ko mu je udaril v obraz topli zrak šatora, se je prihlul in je čakal. Večji del telesa pa je bil zunaj šatora. Na eni strani je ležal svitek kož. Po smradu jih je spoznal, vendar pa jih je še obtipal, da se trdno prepriča. Na drugi strani po se je dotaknil z obrazom kožuha, v katerega je bilo zavito človeško telo. To mora gotovo biti Sipsu. Rad bi slišal njene besede, vendar se je ni upal opozoriti nase. Slišal je poglavarja in čarovnika, ki sta glasno govorila med seboj, v enem kotu šatora pa je vekalo dete. Obrnil se je na stran in je previdno dvignil glavo, vendar pa samo toliko, da se je dotaknil kožuha. Poslušal je dihal ležečega telesa. Da, tako dihaajo ženske, poskusil bo.

TISKARNA S.N.P.J.

sprejemna vna

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerna, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 za eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člana SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravnstvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravnstvo znižati datum za to vsoto naročnino.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado	Za Chicago in okolice
1 tednik in 4.00	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.00	2 tednika in 5.18
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50
Za Evropo je \$6.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsote \$

1. Ime	Čl. društva št.
Naslov	
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledečih članov moje družine:	
2.	Čl. društva št.
3.	Čl. društva št.
4.	Čl. društva št.
5.	Čl. društva št.
Mesto	Država
Nov naročnik ☐	Star naročnik ☐

Filmska igralka Carol Landis.